

**Ετήσιο Συνέδριο του Ελληνικού Ινστιτούτου κατά της Απάτης
“Leading the Fight against Fraud”**

Αθήνα, 4 Μαΐου 2018

Τοποθέτηση ΣΕΒ στην ενότητα “On the spotlight”

κα Σπυριδάκη Μαρίνα, Διευθύντρια Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος
& Ρυθμιστικών Πολιτικών

Κυρίες και κύριοι καλημέρα σας,

Εκ μέρους του ΣΕΒ σας ευχαριστούμε θερμά για την πρόσκληση και για τη δυνατότητα που μας δίνετε να συμμετάσχουμε στις εργασίες του φετινού συνεδρίου του Ελληνικού Ινστιτούτου κατά της Απάτης και να συμβάλουμε με τον τρόπο αυτό στη δημόσια συζήτηση για την καταπολέμηση της απάτης.

Αντιλαμβάνομαι ότι φέτος είναι ένα «επετειακό» έτος για το Ινστιτούτο, καθώς πλέον συμπληρώνει 10 χρόνια ζωής, έχοντας στο διάστημα αυτό επιδείξει πλούσιο έργο, αναδεικνύοντας μεταξύ άλλων το ρόλο και την αξία των Certified Fraud Examiners.

Χαιρόμαστε πολύ λοιπόν που συμμετέχουμε στη σημερινή εκδήλωση για να συζητήσουμε για την ανάγκη θωράκισης των ιδιωτικών και δημόσιων οργανισμών έναντι του κινδύνου της απάτης και της διαφθοράς, αλλά και για τους τρόπους και τους μηχανισμούς επίτευξής της.

Είναι σαφές ότι σε ένα περιβάλλον όπου δυστυχώς ευδοκιμεί η διαφθορά, δεν μπορεί να υπάρξει βιώσιμη ανάπτυξη καθώς πολύτιμοι πόροι αποστερούνται από την εθνική οικονομία, ενώ ταυτόχρονα πλήττονται σοβαρά και εξίσου όχι μόνο το κράτος και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, αλλά και η απασχόληση, το βιοτικό επίπεδο, η ποιότητα των δημόσιων αγαθών και εν τέλει η κοινωνική ευημερία.

Όμως, εκτός των άλλων, η διαφθορά αποτελεί ένα σημαντικότερο αντικίνητρο για τις επενδύσεις και πλήττει το κύρος και τη φήμη της επιχειρηματικότητας.

Και η χώρα αυτή την χρονική στιγμή έχει ανάγκη να προσελκύσει επενδύσεις για να ξεφύγει από την κρίση.

Επιτρέψτε μου να πω δύο λόγια παραπάνω για τις επενδύσεις. Στο πρόσφατο Επενδυτικό Συνέδριο που διοργανώσαμε την προηγούμενη εβδομάδα, συζητήσαμε για το πώς η χώρα μας θα καλύψει το επενδυτικό κενό που έχει δημιουργηθεί και πώς θα συγκλίνει με την υπόλοιπη Ευρώπη. Εκφράσαμε την πεποίθηση ότι είναι μονόδρομος για τη χώρα ένα φιλο-επενδυτικό μεταρρυθμιστικό “big bang” και αναδείξαμε την ανάγκη διαμόρφωσης ενός περιβάλλοντος που είναι φιλικό προς την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις. Γιατί; Γιατί οι επενδύσεις συνεπάγονται οικονομική ανάπτυξη και σταθερές, καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας και για αυτό θεωρούμε ότι η προσέλκυσή τους αποτελεί μονόδρομο για τη χώρα.

Αν θέλουμε, λοιπόν, να μπορούμε «στα παπούτσια του επενδυτή», δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης είναι και το επίπεδο διαφθοράς μιας χώρας.

Στην περίπτωση αυτή οι δείκτες, δυστυχώς, δεν μας ευνοούν.

Ενδεικτικά:

- 59^η θέση σε 180 χώρες το 2017 στο Δείκτη Αντίληψης για τη Διαφθορά της Διεθνούς Διαφάνειας, με σκορ κάτω από τη βάση και με σημαντική απόσταση από την υπόλοιπη Ευρώπη (48/100, έναντι 66/100 μ.ο. Ευρώπης).

- 87^η θέση σε 137 χώρες το 2017/18 στο Δείκτη για τη Λειτουργία των Θεσμών του World Economic Forum, που υπολογίζεται στο πλαίσιο του Global Competitiveness Report.
- Ακόμα, στην ετήσια έρευνα που υλοποιούμε για το επιχειρηματικό περιβάλλον με τίτλο «Ο Σφυγμός του Επιχειρείν», ο Δείκτης Διαφάνειας στους Δημόσιους Φορείς βαθμολογήθηκε από τις επιχειρήσεις με βαθμό κάτω από τη βάση πέρυσι (4,5/10,0), ενώ το 40% των επιχειρήσεων στη χώρα θεωρεί ότι η διαφθορά και το έλλειμμα διαφάνειας αποτελούν σημαντικά εμπόδια στη λειτουργία τους.

Οι επιδόσεις αυτές δεν μας ευχαριστούν καθόλου και μπορώ να σας μεταφέρω ότι προβληματίζουν έντονα τον επιχειρηματικό κόσμο, παρόλο που ίσως διογκώνουν σε κάποιο βαθμό το πρόβλημα και ανά περίπτωση μεταφέρουν μια ελαφρώς «στρεβλή» εικόνα. Δυστυχώς, είμαστε ο συνήθης ύποπτος για πολλές παθογένειες και γι' αυτό και πρέπει να καταβάλουμε πολλαπλάσια προσπάθεια για να αποδείξουμε την αλήθεια. Αυτό όμως είναι κάτι που έχει εφαρμογή και σε άλλα πεδία...

Τι κάνει όμως ο ΣΕΒ και η επιχειρηματικότητα για να αντιστρέψει αυτό το κλίμα, για τα οποία ίσως δε γνωρίζετε πολλές λεπτομέρειες.

Στον ΣΕΒ επιδιώκουμε με συγκεκριμένες δράσεις να προβάλλουμε εκείνες τις πρακτικές που συμβάλλουν στην αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς και την καλύτερη διαχείριση του κινδύνου της απάτης. Οι παρεμβάσεις μας απευθύνονται τόσο στη δημόσια διοίκηση και τα προβλήματα που καλείται αυτή να επιλύσει για να βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον αλλά και την εικόνα της χώρας, όσο και στις επιχειρήσεις οι οποίες αν θέλουν να επιβιώσουν δεν έχουν την πολυτέλεια να παραμένουν αδρανείς έναντι της απάτης.

Τί πρέπει να γίνει λοιπόν;

Θεωρούμε ότι απαιτείται αλλαγή στον τρόπο προσέγγισης των φαινομένων απάτης. Θεωρούμε ότι η έμφαση πρέπει να δοθεί στο στάδιο της πρόληψης και λιγότερο στο στάδιο της καταστολής (δηλαδή στον εντοπισμό και την τιμωρία περιπτώσεων απάτης αφού έχουν συμβεί), δίχως να παραγνωρίζεται φυσικά και η δική του σημαντικότητα.

Οι δράσεις πρόληψης στηρίζονται, κατά τη γνώμη μας, σε τρία στοιχεία:

- ενίσχυση των δράσεων διαφάνειας,
- δέσμευση της «ανώτατης διοίκησης» και
- αλλαγή κουλτούρας στον τρόπο παραγωγής του νομοθετικού έργου.

Θα αναφερθούμε σε ορισμένα παραδείγματα από τη **δημόσια διοίκηση**. Όσο δεν προωθείται η ηλεκτρονικοποίηση των διοικητικών διαδικασιών, οπουδήποτε αυτή είναι δυνατή, όσο δεν διασυνδέονται τα διάφορα ηλεκτρονικά συστήματα που προβλέπονται σε διάφορες νομοθετικές - θεωρητικά μεταρρυθμιστικές - παρεμβάσεις, όσο δεν αξιοποιούνται δηλαδή οι λύσεις της τεχνολογίας, τόσο η διαπροσωπική επαφή μεταξύ των δημόσιων λειτουργών και των πολιτών/επιχειρήσεων θα δίνει πεδίο για φαινόμενα διαφθοράς. Ακόμα, όσο η ηγεσία του τόπου συζητάει για ανοιχτά δεδομένα, τα οποία όμως ουσιαστικά φροντίζει να διατηρεί «κλειστά», τόσο δυσχεραίνει τη διαφάνεια, τον έλεγχο και τη λογοδοσία. Όσο «διαφημίζεται» μεν η ηλεκτρονική δήλωση περιουσιακής κατάστασης, αλλά στην πράξη έχουμε συνεχείς παρατάσεις και εξαιρέσεις, τόσο η πίστη των πολιτών και των επιχειρήσεων στο κράτος δικαίου θα φθίνει. Όσο συζητάμε περί Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου στο δημόσιο τομέα, αλλά ακόμα βρισκόμαστε μόλις στο πρωταρχικό στάδιο της θεσμικής τους εξασφάλισης (12 χρόνια μετά!), ενώ και η ουσιαστική λειτουργία τους βρίσκεται - το λιγότερο - στα σπάργαλα, τόσο τα φαινόμενα διαφθοράς θα συμβαίνουν. Τέλος, όσο συνεχίζουμε να νομοθετούμε με στόχο τον έλεγχο της αγοράς και την όσο δυνατόν μεγαλύτερη ασάφεια και πολυπλοκότητα,

λες και η ποιότητα των νόμων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτές τις παραμέτρους, τόσο η διαφθορά θα βρίσκει πρόσφορο έδαφος.

Για αυτό και στον ΣΕΒ στηρίζουμε την επέκταση της ηλεκτρονικοποίησης των διοικητικών διαδικασιών για την ελαχιστοποίηση της επαφής δημοσίων υπαλλήλων-πολιτών/επιχειρήσεων, την εφαρμογή στην πράξη του Νόμου 4305/2014 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τις αποτελεσματικές παρεμβάσεις στο χώρο της πολιτικής που σηματοδοτούν τη δέσμευση της «ανώτατης διοίκησης» για την καταπολέμηση της διαφθοράς, την πραγματική εφαρμογή των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου και την υιοθέτηση των αρχών καλής νομοθέτησης.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να κάνω μια ειδική αναφορά στην ανάγκη ενδυνάμωσης και ενοποίησης του νομικού πλαισίου για την καταγγελία φαινομένων διαφθοράς. Πριν μόλις λίγες ημέρες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το σχέδιο Οδηγίας για την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, των whistleblowers δηλαδή. Η ευαισθητοποίηση σε κεντρικό επίπεδο ΕΕ για την καταγγελία φαινομένων διαφθοράς αποτελεί μια ιδιαίτερα θετική εξέλιξη, καθώς είναι γεγονός ότι πολλά από τα πρόσφατα σκάνδαλα ίσως να μην έβλεπαν ποτέ το φως της δημοσιότητας αν οι κάτοχοι εμπιστευτικών πληροφοριών δεν είχαν το θάρρος να βγουν μπροστά. Αυτό, όμως, όπως καλά γνωρίζουμε, έχει και τεράστιο ρίσκο. Αν, επομένως, προστατεύσουμε καλύτερα τους whistleblowers, τότε θα μπορούμε να εντοπίζουμε και να αποτρέπουμε αποτελεσματικότερα τις ζημιές από περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς. Η προτεινόμενη Οδηγία ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να καθορίσουν συνολικά πλαίσια για την προστασία των whistleblowers, τα οποία να βασίζονται στις ίδιες αξίες. Ακόμα, είναι σημαντικό ότι κάνει ρητή αναφορά σε επιχειρήσεις και ζητάει θέσπιση εσωτερικής διαδικασίας για τον χειρισμό των καταγγελιών. Επίσης, σημαντική εξέλιξη είναι ότι η προτεινόμενη Οδηγία καλύπτει όλες τις κρατικές και περιφερειακές διοικήσεις και τους δήμους άνω των 10.000 κατοίκων. Τα μεγέθη που μπορούν να προκύψουν είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακά. Η Επιτροπή υπολογίζει ότι στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων μόνο, οι παρεμβάσεις μέσω της Οδηγίας για τους whistleblowers μπορούν να επιφέρουν οφέλη μεταξύ €5,8 και €9,6 δισ. ετησίως. Να θυμίσω ότι σύμφωνα με υπολογισμούς της Επιτροπής τα φαινόμενα απάτης και διαφθοράς κοστίζουν στην ΕΕ κάτι ανάμεσα από €179 και €256 δισ., δηλαδή περισσότερο από όσο το ΑΕΠ της χώρας μας. Επομένως, ελπίζουμε και αναμένουμε ότι με τη νέα Οδηγία η εφαρμογή των μηχανισμών whistleblowing θα ενισχυθεί, όπως φυσικά και η προστασία των μαρτύρων, θωρακίζοντας τους οργανισμούς σε φαινόμενα απάτης και περιορίζοντας τις ζημιές που προκύπτουν.

Το κράτος όμως δεν είναι το μόνο που πρέπει να λάβει τα μέτρα του. Οι **επιχειρήσεις** ακριβώς επειδή έχουν μεγαλύτερη ευελιξία μπορούν και πρέπει να κάνουν περισσότερα. Θα παρακολουθήσετε βεβαίως σήμερα παρουσιάσεις και τοποθετήσεις από εκλεκτούς καλεσμένους, πολύ πιο ειδικούς από μένα στη διαχείριση του κινδύνου απάτης, οι οποίοι θα μιλήσουν για τον τρόπο οργάνωσης των επιχειρήσεων για την προστασία έναντι της απάτης, για καλές πρακτικές, για την εφαρμογή στην πράξη. Ωστόσο, θα θέλαμε από την πλευρά μας να αναδείξουμε τα ακόλουθα τρία σημεία:

1^ο) Η θωράκιση σε φαινόμενα απάτης και διαφθοράς είναι ζήτημα επιβίωσης για μια επιχείρηση. Όπως αποτυπώνεται στην τελευταία (2018) διεθνή μελέτη του ACFE “Report to the nations”, η μέση ζημία ανά απάτη για μια επιχείρηση υπολογίζεται σε \$130.000. Έχει μάλιστα μέση διάρκεια 16 μήνες. Νομίζουμε ότι είναι προφανές: καμία επιχείρηση δεν έχει την πολυτέλεια να επωμίζεται ένα τέτοιο κόστος, ούτε σε καιρούς ύφεσης ή οικονομικής δυσκολίας, ούτε σε καιρούς ανάπτυξης.

2^{ον}) Η υιοθέτηση μηχανισμών θωράκισης σε φαινόμενα απάτης συνδέεται με την υγιή επιχειρηματικότητα, αποτελεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που δεν πρέπει να χαθεί (προμηθευτές, πελάτες, εργαζομένους).

Όσες επιχειρήσεις έχουν εξαγωγική δραστηριότητα γνωρίζουν καλά την ανάγκη να μπορούν να αποδεικνύουν, σε συνεργάτες, προμηθευτές και πελάτες, την αξιοπιστία τους. Μέρος αυτής της αξιολόγησης, σε μία πλήρως παγκοσμιοποιημένη και άκρως ανταγωνιστική αγορά, αποτελεί η θέσπιση και υιοθέτηση συστημάτων και δομών πρόληψης και θωράκισης σε φαινόμενα απάτης. Όμως ας μην ξεχνάμε ότι ένας σημαντικός σύμμαχος που αποκτάς όταν ως επιχείρηση λαμβάνεις τα μέτρα σου κατά της διαφθοράς και της απάτης είναι οι εργαζόμενοι και τα στελέχη σου. Και αυτό είναι εξίσου, αν όχι περισσότερο σημαντικό.

3^{ον}) Η διαχείριση του κινδύνου απάτης δεν είναι μια δράση “tick the box”.

Δύο είναι οι πιο συνηθισμένες εσφαλμένες αντιλήψεις και λάθη στα οποία υποπίπτουν οι επιχειρήσεις. Στην πρώτη περίπτωση, οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε θέσπιση συστημάτων και μηχανισμών κατά της απάτης και έχουν την εσφαλμένη εντύπωση ότι αυτό είναι αρκετό. Όμως, η διαχείριση του κινδύνου απάτης δεν είναι μια one-off διαδικασία, αλλά απαιτεί συνεχή υποστήριξη. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υιοθέτηση Κωδικών Δεοντολογίας: μία επιχείρηση (ή και ένας Σύνδεσμος επιχειρήσεων) σπαταλάει ενέργεια, χρήμα, χρόνο και διαβούλευση για την κατάρτιση ενός Κώδικα αυτοσυμμόρφωσης, ο οποίος όμως τελικά παραμένει αδρανής, δίχως εφαρμογή και άρα αξία. Στη δεύτερη περίπτωση, οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι η θέσπιση συστημάτων και μηχανισμών κατά της απάτης είναι μια απλή υπόθεση. Αυτό που οφείλουν να κατανοήσουν είναι ότι απαιτούνται μεθοδικές δράσεις, με σωστή προσέγγιση, προκειμένου αυτά να είναι αποτελεσματικά, δρώντας είτε προληπτικά είτε εντοπίζοντας την απάτη. Χρειάζεται λοιπόν σωστή μεθοδολογία, χρειάζεται επένδυση σε στελέχη, χρειάζεται συνεχής παρακολούθηση και εξέλιξη των συστημάτων, χρειάζεται συνεχής εκπαίδευση. Και κυρίως, χρειάζεται επιμονή και υπομονή, πρωτίστως από την ανώτατη διοίκηση, διότι τα αποτελέσματα μπορεί να μη φανούν άμεσα. Εξάλλου, είναι γνωστό σε όλους μας πως δεν είναι εύκολο να ποσοτικοποιηθούν τα οφέλη της εγκαθίδρυσης μηχανισμών κατά της απάτης, σε αντίθεση με το κόστος που αμέσως «πονάει» το ταμείο της επιχείρησης.

Συνοψίζοντας, θεωρούμε πως είναι καιρός να μετακινηθούμε από φιλόδοξες και «βαρύγδουπες» εξαγγελίες ...στην πράξη. Εργαλεία και μηχανισμοί υπάρχουν. Και είναι ακόμη πιο σημαντικό για τη χώρα μας να το πράξουμε τώρα για να μπορέσουμε να κάνουμε ένα πραγματικό νέο ξεκίνημα, όχι μόνο γιατί θα αφήσουμε πίσω μας την ύφεση αλλά γιατί θα πείσουμε ότι είμαστε ένας αξιόπιστος και ακέραιος συνομιλητής.

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για μια ακόμη φορά για την ευγενική σας πρόσκληση και ευχόμαστε καλή συνέχεια στις εργασίες του συνεδρίου. Από την πλευρά μας να επισημάνουμε ότι ο ΣΕΒ θα συνεχίσει να στηρίζει το έργο του Ινστιτούτου κατά της Απάτης, να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και να συμβάλει ενεργά στην καταπολέμηση της απάτης.

Τόσο εγώ όσο και η κ. Οικονομίδου, η αρμόδια συνεργάτης του Τομέα για τα θέματα καταπολέμησης της απάτης και της διαφθοράς, είμαστε στη διάθεσή σας.

Σας ευχαριστούμε πολύ.